

De Klapekster van Meerstad

Marco Glastra

Meerstad is een stadsuitbreiding aan de oostzijde van de stad Groningen, gelegen tussen de wijk Lewenborg en het dorp Harkstede. Sinds 1 januari 2017 ligt Meerstad in de gemeente Groningen. De plannen voor Meerstad dateren uit de jaren negentig van de vorige eeuw, de eerste grondaankopen vonden plaats in 2001 en de eerste woningen werden in 2010 opgeleverd. De ontwikkeling van nieuwe woongebieden gaat gepaard met braakliggende bouwgronden en ontwikkeling van ruigten. Ideaal leefgebied voor de Klapekster *Lanius excubitor*, die hier sinds 2008 jaarlijks wordt gemeld. Maar ook voor Ruigpootbuizerd, Blauwe Kiekendief en Velduil die hier de afgelopen tien jaar regelmatig zijn waargenomen. Figuur 1 geeft een beeld van het leefgebied van de Klapekster bij Meerstad.

Figuur 1. Leefgebied van de Klapekster bij Meerstad

Foto: Marco Glastra

Overwinterende Klapeksters

In de winter 2008/2009 overwinterde hier voor het eerst een Klapekster. In de volgende winter (2009/2010) werd alleen laat in de winter gedurende twee weken een Klapekster gemeld en in de winter daarna (2010/2011) geen enkele. In de winter van 2011/2012 was weer gedurende de gehele winter een Klapekster aanwezig.

Sinds 2012 overwintert dezelfde Klapekster al zeven jaar op rij bij Meerstad. Deze vogel wordt voor het eerst gezien op 23 oktober 2012. Dat we weten dat het steeds om dezelfde vogel gaat, is te danken aan een poging om een aanwezige Ruigpootbuizerd te ringen, die in

Figuur 2. Vangst van Klapekster op 27 december 2012

Foto: Peter Das

Figuur 3. Klapekster met afleesbare ring, 29 december 2016

Foto: Thijs Glastra

dezelfde winter 2012/2013 ook bij Meerstad aanwezig was. Op 27 december 2012 zat niet de Ruigpootbuizerd, maar de Klapekster in de bal-chatri val en werd door Peter Das geringd met een metalen ringetje om de rechterpoot. Het bleek om een eerstejaars vrouwtje te gaan (figuur 2).

Sindsdien wordt regelmatig gemeld dat de waargenomen Klapekster een ring heeft. Het is Thijs Glastra in de winter 2016/2017 gelukt om foto's van de Klapekster te maken, waarop het grootste deel van de ring afgelezen kon worden (figuur 3). Toen kon de link gelegd worden met de in 2012 door Peter Das geringde vogel. Ook in 2018 is de vogel weer teruggekeerd, voor de zevende

winter op rij. De oudste leeftijd van een Klapekster die binnen Europa op basis van ringen kon worden vastgesteld, is acht jaar en twee maanden (bron: European Longevity Records 2017 op www.euring.org).

Aankomst en vertrek

Tabel 1 geeft per winter de aankomst- en vertrekkedata van de Klapekster weer op basis van waarneming.nl. De Klapekster die sinds 2012 overwintert, arriveert jaarlijks medio oktober. De vroegste aankomstdatum is 6 oktober in 2013 en 2016 (waarbij een waarneming op 23 september 2016 vermoedelijk betrekking heeft op een doortrekker); de laatste aankomstdatum is 23 oktober in 2012. De Klapeksters van vóór 2012

Winter	'08/'09	'11/'12	'12/'13	'13/'14	'14/'15	'15/'16	'16/'17	'17/'18	'18/'19
Aankomst	9 nov	18 nov	23 okt	6 okt	13 okt	10 okt	6 okt*	15 okt	16 okt
Vertrek	18 mrt	21 mrt	1 apr	22 mrt	15 mrt	17 mrt	21 mrt	1 apr	?

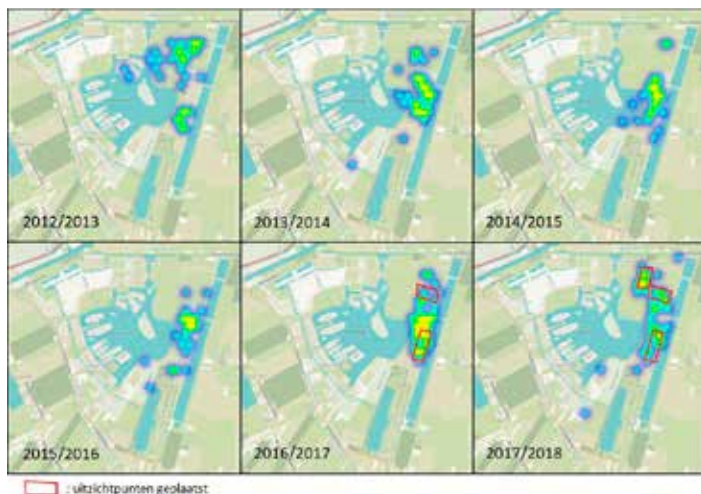
* losse waarneming op 23 sep

Tabel 1: aankomst- en vertrekkedata

arriveerden in november. Wellicht speelt ook een waarnemerseffect een rol; er wordt tegenwoordig intensiever gevogeld bij Meerstad dan tien jaar geleden. Het vertrek vindt plaats tussen 15 maart en 1 april, dit geldt voor de gehele periode.

Gebiedsgebruik

Op basis van waarneming.nl kan een ruimtelijk beeld

Figuur 4. Gebiedsgebruik Klapekster per winter op basis van waarneming.nl

verkregen worden van het gebiedsgebruik van de Klap-ekster per winter (figuur 4). Vanaf de winter 2012/2013 tot de winter 2015/2016 neemt het areaal waarbinnen waarnemingen zijn gemeld, langzaam af van ca. 70 naar 40 hectare. Dit heeft te maken met verkleining en verslechtering van het leefgebied door het graven van het Woldmeer, andere grondwerkzaamheden en het kappen van opslag. Om dit te compenseren en het leefgebied van de Klap-ekster te verbeteren zijn aan het begin van de winter 2016/2017 op twee percelen in totaal zeven uitzichtpunten geplaatst in de vorm van 4-5 meter hoge berkenstammetjes (figuur 5). In de winter 2017/18 zijn op een derde perceel nog eens vier uitzichtpunten geplaatst. Uit figuur 4 blijkt dat het plaatsen van uitzichtpunten invloed heeft op het gebiedsgebruik door de Klap-ekster. Opmerking bij figuur 4 is dat niet gecorrigeerd is voor de wijze waarop de waarnemingslocatie is ingevoerd op waarneming.nl: sommige waarnemers voeren de locatie van de vogel in, andere die van de waarnemer.

Door de aantrekkende woningbouw zal het huidige leefgebied van de Klap-ekster waarschijnlijk vanaf volgende winter grotendeels ongeschikt zijn. Het Woldmeer wordt verder uitgebreid en rond het meer

Figuur 5. Eén van de geplaatste uitzichtpunten met Klap-ekster

Foto: Marco Glastra

Figuur 6. Klapekster bij Meerstad

Foto: Thijs Glastra

vinden grondwerkzaamheden plaats om percelen bouwrijp te maken en er vervolgens woningen te bouwen. De kans lijkt klein dat de Klapekster – als ze gezien haar leeftijd al terugkomt – hier voor de achtste winter op rij gaat overwinteren. Misschien zijn er mogelijkheden aan de oostzijde van de roeibaan, waar zich de komende jaren nieuwe ruigten gaan ontwikkelen.

Conclusie

Dankzij de toevallige ringvangst van een Klapekster in 2012, kan een individuele Klapekster nu al zeven winters

worden gevolgd bij Meerstad. Dit heeft kennis opgeleverd over de plaatstrouw van een overwinterende Klapekster en individuele variatie in aankomst- en vertrekdata. Met behulp van de data van waarneming.nl kan een beeld worden verkregen van de omvang van het foerageergebied en de jaarlijkse variatie in gebiedsgebruik. Ook is gebleken dat het plaatsen van uitzichtpunten invloed kan hebben op het terrein-gebruik door Klapeksters.

Marco Glastra, Meerstad, marcoglastra@ziggo.nl